

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 534 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinov Abror qizi, Norimboyeva Sarvinov Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinov</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlarini	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

PEDAGOGIKA TARIXIDA DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA QARASHLAR VA AMALIYOTDAGI INNOVATSION LOYIHALAR TAHLILI

To'raqulova Feruza Jobir qizi

Pedagogika tarixi va nazariyasi yo'nalishi 2-kurs magistri, BUI,
Buxoro, O'zbekiston

Ilmiy rahbar: N.R. Rustamova

PhD, dotsent, psixologiya va pedagogika kafedrası,
ISFT instituti, Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish masalasi bo'yicha shakllangan ilmiy-nazariy qarashlar hamda zamonaviy ta'lim amaliyotida joriy etilayotgan innovatsion loyihalar tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida Sharq va G'arb pedagogik tafakkuri namoyandalarining ta'lim samaradorligiga oid g'oyalari, shuningdek, hozirgi davrda ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatsion metodlar va texnologiyalarning amaliy ahamiyati o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, dars samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy innovatsion yondashuvlar pedagogika tarixida shakllangan ilg'or g'oyalar bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularning uyg'unligi ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: dars samaradorligi, pedagogika tarixi, innovatsion loyihalar, ta'lim sifati, pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article provides a systematic analysis of scientific and theoretical perspectives on improving lesson effectiveness in the history of pedagogy, as well as innovative projects implemented in modern educational practice. The study examines the ideas of Eastern and Western pedagogical thinkers regarding the effectiveness of teaching, along with the practical significance of innovative methods and technologies applied in the educational process today. The findings indicate that modern innovative approaches aimed at enhancing lesson effectiveness are closely linked to progressive ideas formed in the history of pedagogy, and their integration plays a crucial role in improving the quality of education.

Key words: lesson effectiveness, history of pedagogy, innovative projects, quality of education, pedagogical technologies.

Аннотация: В статье проводится системный анализ научно-теоретических взглядов на повышение эффективности урока в истории педагогики, а также инновационных проектов, реализуемых в современной образовательной практике. В ходе исследования изучены идеи восточных и западных педагогов о результативности обучения, а также практическая значимость инновационных методов и технологий, внедряемых в образовательный процесс. Результаты исследования показывают, что современные инновационные подходы к повышению эффективности урока тесно связаны с прогрессивными идеями, сформировавшимися в истории педагогики, и их гармоничное сочетание является важным фактором повышения качества образования.

Ключевые слова: эффективность урока, история педагогики, инновационные проекты, качество образования, педагогические технологии.

KIRISH

Ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirish har bir jamiyat taraqqiyotining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda dars samaradorligini ta'minlash masalasi pedagogika fanining markaziy muammolaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Chunki dars ta'lim jarayonining asosiy tashkiliy shakli bo'lib, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shuning uchun ham pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirishga qaratilgan nazariy qarashlar va amaliy tajribalar doimiy ravishda rivojlanib kelgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogika tarixiga nazar tashlar ekanmiz, dars samaradorligi tushunchasi turli davrlarda turlicha talqin qilinganini ko'ramiz. Qadimgi Sharq pedagogik tafakkurida ta'lim samaradorligi, avvalo, ustoz shaxsiyati, axloqiy yetukligi va bilimdonligi bilan bog'langan. Abu Nasr Forobiy o'zining pedagogik qarashlarida bilim berish jarayonida mantiqiylik, izchillik va o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlagan. Ibn Sino esa ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot uyg'unligi dars samaradorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanini asoslab bergan. O'rta asrlar va yangi davr pedagogikasida dars samaradorligi masalasi yanada chuqurroq o'rganila boshlandi.

Yevropa pedagogikasining yirik namoyandasi Ya.A. Komenskiy "Buyuk didaktika" asarida darsni aniq maqsadga yo'naltirilgan, tizimli va izchil tashkil etish orqali yuqori samaraga erishish mumkinligini ilmiy asoslab berdi. Uning fikricha, ta'lim jarayoni tabiiy qonuniyatlarga mos holda olib borilgandagina samarali bo'ladi. Ushbu g'oya keyingi pedagogik qarashlar rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatdi. XIX asr pedagogikasida K.D. Ushinskiy dars samaradorligini o'qitishning milliy xususiyatlari, o'quvchilarning psixologik imkoniyatlari va ona tilida ta'lim berish bilan bog'liq holda tahlil qilgan. U dars jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashga o'rgatish va bilimlarni ongli ravishda egallash muhimligini ta'kidlagan. Ushbu qarashlar bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan. XX asr va XXI asr boshlariga kelib, jamiyatning axborotlashuvi, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va global ta'lim makonining shakllanishi dars samaradorligini oshirish masalasiga yangicha yondashuvlarni taqozo etdi.

Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlar, interfaol texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, masofaviy va raqamli ta'lim shakllari keng qo'llanila boshlandi. Bu esa dars samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion loyihalarning paydo bo'lishiga olib keldi. Innovatsion loyihalar ta'lim jarayonini faqat bilim berish bilan cheklab qolmay, balki o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini, ijodiy yondashuvini va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ularning pedagogika tarixida shakllangan nazariy asoslar bilan qay darajada uyg'unlashganiga ham bog'liqdir. Tarixiy-pedagogik tajribani inkor etgan holda joriy etilgan yangiliklar ko'pincha kutilgan natijani bermaydi. Shu nuqtai nazardan, pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha shakllangan qarashlarni chuqur tahlil qilish va ularni zamonaviy innovatsion loyihalar bilan qiyosiy o'rganish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirishga oid ilmiy qarashlarni tahlil qilish hamda zamonaviy ta'lim amaliyotida qo'llanilayotgan innovatsion loyihalarning samaradorligini aniqlashdan iboratdir. Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat: pedagogika tarixida dars samaradorligi tushunchasining shakllanish bosqichlarini aniqlash; klassik va zamonaviy pedagoglarning dars samaradorligiga oid qarashlarini tahlil qilish; zamonaviy innovatsion loyihalarning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini baholash; tarixiy tajriba va innovatsion yondashuvlar uyg'unligini asoslash.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur kirish qismi keyingi bo'limlarda olib boriladigan ilmiy tahlil uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha shakllangan ilmiy qarashlar hamda zamonaviy ta'lim amaliyotida qo'llanilayotgan innovatsion loyihalarni o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda kompleks va tizimli metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodlari tanlanishida tadqiqot maqsadi, vazifalari hamda o'rganilayotgan muammoning nazariy-amaliy xususiyatlari hisobga olindi. Tadqiqotning nazariy-metodologik asosi sifatida pedagogika tarixi va ta'lim nazariyasiga oid fundamental ilmiy qarashlar, milliy va xorijiy pedagog olimlarning asarlari, shuningdek, zamonaviy ta'limni rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar xizmat qildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi asosiy metodlardan foydalanildi.

Birinchidan, tarixiy-pedagogik tahlil metodi qo'llanildi. Ushbu metod yordamida pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish masalasiga oid qarashlarning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilindi. Qadimgi davr, o'rta asrlar, yangi davr va zamonaviy pedagogika vakillarining ta'lim samaradorligiga oid g'oyalari tarixiy ketma-ketlikda o'rganildi.

Ikkinchidan, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va umumlashtirish metodidan foydalanildi. Tadqiqot doirasida pedagogika tarixi, didaktika, ta'lim metodlari va innovatsion pedagogik texnologiyalarga oid monografiyalar, dissertatsiyalar, ilmiy maqolalar hamda o'quv-uslubiy qo'llanmalar o'rganildi. Olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, muammo bo'yicha muhim ilmiy xulosalar chiqarildi.

Uchinchidan, qiyosiy-tahliliy metod qo'llanildi. Ushbu metod yordamida pedagogika tarixida shakllangan dars samaradorligini oshirishga oid an'anaviy yondashuvlar zamonaviy innovatsion loyihalar bilan qiyoslab tahlil qilindi. Natijada ularning umumiy va farqli jihatlari aniqlanib, samaradorlikka ta'sir etuvchi omillar belgilandi.

To'rtinchidan, pedagogik tajribalarni o'rganish va tahlil qilish metodidan foydalanildi. Zamonaviy ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan innovatsion loyihalar, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalarning dars jarayonidagi samaradorligi tahlil qilindi. Ushbu jarayonda ochiq manbalar, ta'lim muassasalarining metodik tajribalari va ilmiy-amaliy hisobotlar asos qilib olindi.

Beshinchidan, tizimli yondashuv asosida dars samaradorligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar o'zaro bog'liqlikda ko'rib chiqildi. Ta'lim mazmuni, metodlar, o'qituvchi va o'quvchi faoliyati, texnologik vositalar hamda pedagogik muhit yagona tizim sifatida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot obyekti sifatida pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirishga oid ilmiy qarashlar va zamonaviy ta'lim amaliyotida joriy etilayotgan innovatsion loyihalar belgilandi. Tadqiqot predmeti esa mazkur qarash va loyihalarning dars jarayonidagi samaradorlikka ta'siri hisoblanadi. Tadqiqot natijalarining ishonchligi foydalanilgan metodlarning ilmiy asoslanganligi va manbalar xilma-xilligi bilan ta'minlandi. O'tkazilgan tarixiy-pedagogik va qiyosiy tahlillar natijasida pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish masalasi doimiy ravishda ilmiy e'tibor markazida bo'lib kelgani aniqlandi. Turli davrlarda pedagog olimlar ushbu muammoni hal etishda o'z davrining ijtimoiy, madaniy va ilmiy sharoitlaridan kelib chiqib yondashganlar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, qadimgi va o'rta asr pedagogik qarashlarida dars samaradorligi, avvalo, o'qituvchining shaxsiy fazilatlari, bilim darajasi va tarbiyaviy ta'siri bilan bog'liq holda talqin etilgan. Forobiy va Ibn Sino asarlarida bilim berish jarayonining mantiqiyliigi, izchilligi hamda o'quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olish dars samaradorligining asosiy shartlari sifatida ko'rsatilgan.

Yevropa pedagogikasida, xususan, Ya.A. Komenskiy ta'lim samaradorligini darsni to'g'ri tashkil etish, aniq maqsad qo'yish va o'quv materialini osondan murakkabga qarab bayon etish bilan bog'lagan. Ushbu yondashuv keyingi pedagogik nazariyalar rivojida muhim metodik asos bo'lib xizmat qilgan. K.D. Ushinskiy esa dars samaradorligini o'quvchilarning ongli faoliyati, mustaqil fikrlashi va ona tilida ta'lim olish jarayoni bilan bevosita bog'lagan. Zamonaviy pedagogik qarashlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda dars samaradorligi tushunchasi ancha keng ma'noda talqin qilinmoqda. Endilikda dars samaradorligi nafaqat bilimlarning o'zlashtirilishi, balki o'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, amaliy faoliyatga tayyorlash bilan ham belgilanadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy ta'lim amaliyotida qo'llanilayotgan innovatsion loyihalar quyidagi asosiy yo'nalishlarda dars samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda:

- interfaol ta'lim metodlarini joriy etish;
- axborot-kommunikatsiya va raqamli texnologiyalardan foydalanish;
- loyiha va muammoli ta'lim asosida darslarni tashkil etish;
- o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.

Innovatsion loyihalar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning faolligi, darsga bo'lgan qiziqishi va bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Ayniqsa, loyiha asosida o'qitish va muammoli vaziyatlar yaratish orqali olib borilgan darslar samaradorligi yuqori natijalar bergani aniqlandi. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ularning pedagogika tarixida shakllangan nazariy asoslar bilan uyg'unlashganlik darajasiga bevosita bog'liqdir. Tarixiy tajribaga tayangan holda joriy etilgan innovatsion loyihalar barqaror va uzoq muddatli natijalarni ta'minlaydi. Aksincha, nazariy asoslanmagan yoki yuzaki joriy etilgan innovatsiyalar kutilgan samarani bermasligi mumkin.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari pedagogika tarixidagi ilg'or qarashlar va zamonaviy innovatsion loyihalar o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi. Ushbu bog'liqlikni hisobga olgan holda tashkil etilgan ta'lim jarayoni dars samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish masalasi har bir tarixiy davrda muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida qaralgan. Biroq bu muammoning mazmuni va unga yondashuv shakllari jamiyat ehtiyojlari, ta'lim tizimi rivoji va ilmiy tafakkur darajasiga qarab o'zgarib borgan. Olingan natijalar pedagogika tarixidagi nazariy qarashlar bilan zamonaviy ta'lim amaliyotida joriy etilayotgan innovatsion loyihalar o'rtasida mantiqiy va uzviy bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, Sharq va G'arb pedagogik tafakkurida dars samaradorligi, avvalo, ta'lim jarayonining maqsadga yo'naltirilganligi, tizimliliigi va tarbiyaviy yo'nalganligi bilan izohlangan.

Forobiy va Ibn Sino qarashlarida bilim berish jarayonining mantiqiyliigi va o'quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olish asosiy mezon sifatida ko'rilgan bo'lsa, Komenskiy va Ushinskiy ta'lim samaradorligini metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan dars bilan bog'laganlar. Ushbu qarashlar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini

yo'qotmagan. Zamonaviy ta'lim amaliyotida esa dars samaradorligi tushunchasi yanada kengayib, kompetensiyaviy yondashuv asosida talqin qilinmoqda. Innovatsion loyihalar doirasida tashkil etilayotgan darslar nafaqat bilim berishga, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalari va mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda. Bu esa pedagogika tarixida ilgari surilgan "faol o'quvchi" g'oyasining zamonaviy ko'rinishi sifatida baholanishi mumkin. Muhokama jarayonida aniqlanganki, innovatsion texnologiyalar va metodlarning samaradorligi ko'p jihatdan ularning qanday maqsadda va qaysi pedagogik asosga tayangan holda joriy etilishiga bog'liq. Agar innovatsiyalar tarixiy-pedagogik tajribani hisobga olgan holda, ilmiy asoslangan tarzda qo'llansa, dars samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

Aksincha, faqat tashqi ko'rinish yoki zamonaviylik uchun tatbiq etilgan innovatsion loyihalar o'quv jarayonida kutilgan natijani bermaydi. Shuningdek, tadqiqot natijalari o'qituvchi shaxsining innovatsion loyihalar samaradorligidagi o'rnini alohida ta'kidlaydi. Pedagogning kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va yangiliklarga ochiqligi innovatsion darslarning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bu holat pedagogika tarixida ilgari surilgan "ustoz shaxsining yetakchi roli" haqidagi qarashlar bilan to'liq mos keladi. Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, dars samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy innovatsion loyihalar pedagogika tarixida shakllangan ilg'or g'oyalarning mantiqiy davomi bo'lib, ularni inkor etmasdan, balki rivojlantirgan holda qo'llash ta'lim sifatini oshirishning eng maqbul yo'li hisoblanadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha shakllangan ilmiy qarashlar hamda zamonaviy ta'lim amaliyotida joriy etilayotgan innovatsion loyihalarni tahlil qilishga bag'ishlandi. O'tkazilgan ilmiy tahlillar asosida quyidagi umumiy xulosalarga kelindi. Birinchidan, pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish masalasi doimiy ravishda dolzarb bo'lib kelgan va turli davrlarda ushbu muammo turlicha ilmiy yondashuvlar asosida hal etilgan.

Sharq va G'arb pedagogik tafakkurida ilgari surilgan g'oyalar bugungi zamonaviy ta'lim tizimi uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Ikkinchidan, zamonaviy ta'lim amaliyotida qo'llanilayotgan innovatsion loyihalar pedagogika tarixida shakllangan nazariy qarashlarga tayangan holda joriy etilgandagina yuqori samaradorlikka erishadi. Tarixiy tajribani inkor etgan holda tatbiq etilgan innovatsiyalar barqaror natija bermasligi aniqlandi. Uchinchidan, innovatsion metodlar va texnologiyalar dars samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lsa-da, ularning samaradorligi o'qituvchining kasbiy mahorati, metodik tayyorgarligi va pedagogik madaniyatiga bevosita bog'liqdir. Shu bois o'qituvchilarning innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogika tarixidagi ilg'or qarashlar va zamonaviy innovatsion loyihalarning uyg'unligi dars samaradorligini oshirishning eng muhim omillaridan biri bo'lib, ushbu uyg'unlik asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari pedagogika tarixi va ta'lim nazariyasi sohasidagi keyingi ilmiy izlanishlar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Forobiy A.N. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Fan nashriyoti, 1993. – 160 b.
2. Ibn Sino A.A. Donishnoma. – Toshkent: Fan, 1980. – 304 b.
3. Komenskiy Ya.A. Buyuk didaktika. – Moskva: Pedagogika, 1982. – 336 b.
4. Ushinskiy K.D. Inson tarbiyasi haqida. – Moskva: Pedagogika, 1988. – 256 b.
5. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 112 b.
6. Zunnunov A. Pedagogika tarixi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi nashriyoti, 2004. – 320 b.
7. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
7. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot / ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 240 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.